

## DECIZIE

13 februarie 2019

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în următoarea componență:

Președinte – Valeriu Doagă,

judecători – Galina Stratulat, Iurie Bejenaru, Mariana Pitic, Dumitru Mardari,

examinând recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex”,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Baroncea Elena împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Djurex” privind declararea nulității antecontractului de vânzare-cumpărare și a acordului de reziliere, încasare sumei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 20 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău prin care s-a respins apelul depus de Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” și s-a menținut hotărârea din 28 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani și a deciziei suplimentare din 7 noiembrie 2018, prin care s-a dispus încasarea dobânzii de întârziere pentru perioada 29 decembrie 2017- 5 iunie 2018,

### c o n s t a ț ă :

La 13 decembrie 2016, Baroncea Elena s-a adresat în instanța de judecată, cu cerere de chemare în judecată, ulterior concretizată împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Djurex” solicitând declararea nulității absolute a antecontractului de vânzare-cumpărare din 19 decembrie 2014 și a acordului de reziliere din 01 septembrie 2015, încheiate între Baroncea Elena și Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex”, încasarea sumei de 60 000 euro, dobânzii de întârziere în mărime de 25 872,62 euro precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamanta Baroncea Elena a relatat că la 19 decembrie 2014, a încheiat cu Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” contractul prealabil de vânzare-cumpărare.

Conform pct. 1 obiectul al contractului au fost terenurile de construcție și casele de locuit situate în mun. Chișinău com. Stăuceni, str. Gheorghe Asachi 61. Suma totală a imobilelor, constituia 120 000 de euro.

La semnarea contractului a fost achitată, suma de 700 000 de lei, echivalentul a 36 344 euro, iar restul sumei de 83 666 euro, urma a fi achitată de către cumpărătorul promitent vânzătorului promitent până la 1 septembrie 2015.

Reclamanta a indicat că la 7 mai 2015, în baza ordinului de plată nr. 56714, a transferat în contul Societății cu Răspundere Limitată „Djurex” suma de 481 108 lei, echivalentul a 23 666,20 euro, conform cursului oficial al Băncii Naționale din data transferului.

Ulterior, la 1 septembrie 2015, părțile au reziliat contractul prealabil din 19 decembrie 2014. Astfel, Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” s-a obligat să restituie Elenei Baroncea suma achitată în avans în mărime de 60 000 de euro până la 31 decembrie 2015, însă, până la data depunerii cererii de chemare în judecată, Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” nu a restituit suma achitată.

Baroncea Elena a invocat că atât contractul prealabil de vânzare-cumpărare din 19 decembrie 2014, cât și acordul de reziliere din 01 septembrie 2015, au fost încheiate între părți în formă scrisă, contrar prevederilor imperative ale legii.

La caz, calificarea actului juridic din 19 decembrie 2014, este antecontract, a cărui formă urma a fi autentică, iar sancțiunea impusă de lege este nulitatea absolută a actului.

În cererea de concretizare a acțiunii reclamanta a invocat că la caz sunt aplicabile prevederile art. 619 Cod civil, și astfel, obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii. Dobânda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobânzii prevăzută de art. 585 din Codul civil.

Pentru perioada 19 decembrie 2014 - 3 ianuarie 2017 dobânda calculată constituie 22196,28 euro, iar pentru perioada 4 ianuarie 2017-15 iunie 2017 suma de 3676,34 euro.

Prin hotărârea din 28 decembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani cererea de chemare în judecată depusă de Baroncea Elena a fost admisă.

S-a constatat nulitatea absolută a antecontractului de vânzare-cumpărare din 19 decembrie 2014 și a acordului de reziliere din 1 septembrie 2015 încheiat între Baroncea Elena și Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex”.

S-a încasat din contul Societății cu Răspundere Limitată „Djurex” în beneficiul Elenei Baroncea suma de 54 358 (cincizeci și patru mii trei sute cincizeci și opt) euro și 79 cenți, cu titlu de datorie convertiți în lei MD potrivit cursului oficial al BNM la data executării hotărârii judecătorești.

S-a încasat din contul Societății cu Răspundere Limitată „Djurex” în beneficiul Elenei Baroncea suma de 25 872 (douăzeci și cinci mii opt sute șaptezeci și doi ) euro 62 cenți cu titlu de dobânda de întârziere, convertiți în lei MD potrivit cursului oficial al BNM la data executării hotărârii judecătorești.

S-a încasat din contul Societății cu Răspundere Limitată „Djurex” în beneficiul Elenei Baroncea suma de 25 000 lei cu titlu de cheltuieli de plata taxei de stat, 5 260 lei cheltuielile avansate executării titlului executoriu, în total suma de 30 260 (treizeci mii două sute șaiszeci) lei.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, 23 ianuarie 2018, Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex”, a declarat apel împotriva hotărârii din 28 decembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii menționate și transmiterea cauzei la rejudecare.

Prin decizia din 20 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” și s-a menținut hotărârea din 28 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

La 27 iulie 2018, Baroncea Elena a depus cerere cu privire la emiterea unei decizii suplimentare, prin care a indicat că la 6 iunie 2018 a înaintat instanței de apel o cerere prin care a solicitat, în temeiul art.372 alin.(3) Cod de procedură civilă dobânda de întârziere pentru perioada 29 decembrie 2017 – 5 iunie 2018, în sumă de 2723,15 euro, însă la pronunțarea decizie instanța de apel a omis să se expună asupra cererii.

Prin decizia suplimentară din 7 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a încasat din contul Societății cu Răspundere Limitată „Djurex” în beneficiul Elenei Baroncea dobânda de întârziere în sumă de 2723,15 euro (două mii șapte sute douăzeci și trei 15 eurocenți) convertiți în lei MD potrivit cursului BNM la data executării hotărârii.

La 8 octombrie 2018, Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” a declarat recurs nemotivat împotriva deciziei din 20 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 28 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani solicitând admiterea recursului, casarea hotărârilor judecătorești cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

La 15 octombrie 2018, a depus recurs motivat.

În motivare, a reiterat că atât instanța de apel cât și prima instanță au interpretat și aplicat eronat la caz prevederile art. 619 din Codul civil.

Prin aplicarea normei respective instanța a extins norma juridică dincolo de ipotezele la care se referă aceasta. Potrivit acestei norme, pe perioada de întârziere se aplică dobânzi obligațiunilor pecuniare, iar obligațiunile sunt pecuniare dacă au obiect prestația de a da o sumă de bani.

Recurentul a indicat că la întocmirea antecontractului nu a fost intenția de a vinde și procura imobilele litigioase, ci doar intenția de a investi o anumită sumă de bani, iar la realizarea bunului veniturile din vânzări să fie împărțite între părți.

Din acest considerent contractul nu a fost înregistrat în modul prevăzut de legislație.

De fapt conform antecontractului de vânzare-cumpărare Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” avea obligația de a construi și a preda, un bun imobil și nu de a da o sumă de bani și astfel, asemenea obligațiuni nu pot fi considerate pecuniare și aplicate dobânzi de întârziere.

Totodată, potrivit acordului de reziliere a antecontractului, suma de 60 000 de euro urma a fi restituită până la 31 decembrie 2015, din această dată putea fi pus în întârziere, doar cu condiția că actul juridic în baza s-a născut obligația să fie valabil.

Recurentul a invocat că în speță nu sunt aplicabile nici prevederile art. 617 alin.(1) Cod civil.

Instanțele investite cu judecarea fondului au dat o apreciere incorectă raportului litigios.

Verificarea temeiniciei și legalității pretenției privind încasarea dobânzii de întârziere urma să se efectueze prin prisma faptului dispozițiilor prevăzute la art. 619 alin. (5) Cod civil.

Neautenticarea actelor juridice s-a făcut în mod intenționat, în vederea evitării unor cheltuieli suplimentare, deoarece scopul semnării antecontractului a fost altul decât cel indicat în contract.

Nu s-a dorit cumpărarea imobilului de către Baroncea Elena, dar asigurarea investițiilor capitale pe care au fost propuse fiului reclamantei în proiectul locativ început de Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” pentru ca la finalizarea proiectului beneficiile să fie împărțite proporțional investițiilor făcute de fiecare. Astfel, nu poate fi considerat în întârziere de la momentul semnării antecontractului și până la constatarea nulității absolute, dat fiind faptul că până la declararea actelor juridice nule obligația față de reclamantă era de altă natură juridică și avea un alt termen de scadență.

Recurentul consideră că nu au fost elucidate pe deplin circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzei și anume, atât instanța de fond cât și instanța de apel au omis cercetarea acelor circumstanțe care puteau în mod determinat influența desfășurarea procesului și rezultatului.

La examinarea cauzei instanțele urmau să constate nu numai faptul neînregistrării actului notarial, dar și circumstanțele care au determinat părțile să nu facă acest lucru.

De asemenea, urma să stabilească aflarea recurentului în întârziere prin prisma principiului răspunderii cu vinovăție și cine se face vinovat de nulitatea actelor juridice litigioase.

Faptul neautenticării notariale se explică prin aceea că actele au fost încheiate între părți, fără intenția de a produce efecte juridice, dar cu scopul de a scunde un alt act juridic.

Antecontractul de vânzare – cumpărare din 19 decembrie 2014 este un act juridic fictiv și simulat, iar constatarea nulității acestuia are consecințele prevăzute de art. 219 alin. (2) și (3) Cod civil.

Totodată, la examinarea cauzei au fost încălcate principiul garantării dreptului la apărare, și a contradictorialității, prin respingerea demersului de amânarea a ședinței de judecată din 28 decembrie 2017.

La 30 ianuarie 2019, avocatul Verebceanu Sergiu acționând în interesele Elenei Baroncea a depus referință.

A indicat că argumentele recursului sunt declarative și induc în eroare instanța.

La 11 februarie 2019, Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” a depus recurs suplimentar prin care a solicitat și casarea deciziei suplimentare din 7 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, invocând ilegalitatea deciziei.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța menționează că dispozitivul deciziei Curții de Apel Chișinău a fost pronunțat la 20 iunie 2018.

Colegiul constată că la materialele dosarului lipsesc date referitoare la data expedierii deciziei participanților la proces și date referitor la recepționarea acesteia. Recurentul a indicat că decizia motivată a instanței de apel a recepționat-o la 8 octombrie 2018.

Conform art.434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cererea de recurs a fost declarată la 8 octombrie 2018, respectiv în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Prin încheierea din 6 februarie 2019 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex”, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 441 și art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului, verificând în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Conform art. 444 Cod de procedură civilă, prezentul recurs se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând argumentele invocate în cererea de recurs pe baza materialelor din dosar, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Materialele dosarului atestă că la 19 decembrie 2014, Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” în calitate de vânzător și Baroncea Elena în calitate de cumpărător au încheiat antecontractul de vânzare-cumpărare a terenurilor de construcție și casele de locuit situate în mun. Chișinău com. Stăuceni, str. Gheorghe Asachi 61.

La 1 septembrie 2015, părțile au reziliat antecontractul din 19 decembrie 2014, iar Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex” s-a obligat să restituie Elenei Baroncea suma achitată în avans în mărime de 60 000 de euro până la 31 decembrie 2015.

La 13 decembrie 2016, Baroncea Elena, s-a adresat în instanța de judecată.

Prin cererea înaintată instanței reclamanta a solicitat declararea nulității absolute a antecontractului de vânzare-cumpărare din 19 decembrie 2014 și a acordului de reziliere din 01 septembrie 2015, încasarea sumei de 60 000 euro și dobânda de întârziere în mărime de 25 872,62 euro din motivul neîndeplinirii în termen a obligațiilor asumate în acordul de reziliere.

Examinând cauza instanța de apel a constatat că la întocmirea actelor juridice, părțile nu au respectat condițiile de valabilitate, formă și conținut și anume nu au autentificat notarial antecontractul și ca rezultat a constatat nulitatea absolută a actelor juridice. Totodată, a conchis că prima instanță corect a încasat dobânda de întârziere.

Colegiul consideră soluția instanței de apel dată în prezentul litigiu drept una superficială.

În condițiile art. 373 alin. (1) și (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

Prevederile consacrate la 390 alin. (1) lit. e), f) din Codul de procedură civilă reglementează că decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă, concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Deci, examinând apelul, instanța este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel *nu a dat nici un răspuns referitor la argumentul apelantului cu privire la aplicabilitatea prevederilor art. 619 alin. (1) Cod civil în speță.*

În decizia sa, Curtea de Apel nu a motivat concluzia de menținere a primei instanței referitor la pretenția reclamantului cu privire la încasarea dobânzii de întârziere, limitându-se doar la mențiunea că argumentul apelantului privind netemeinicia încasării dobânzii de întârziere este neîntemeiat.

Simpla constatare a faptului netemeinicii apelului, denotă că decizia instanței de apel este nemotivată.

Or, motivarea este un element esențial al unei hotărâri judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie. Obligativitatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigenta a art. 239 din Codul de procedură civilă și art. 6 alin. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Instanța are obligația de a răspunde prin motivare la toate argumentele prezentate de părți, întrucât numai prin pronunțarea unei hotărâri motivate poate fi realizat un control public al administrării justiției (hotărârea *Hirvisaari c. Finlanda* din 27 septembrie 2001), iar abținerea instanței de apel de la furnizarea unui răspuns explicit în privința pretențiilor formulate constituie o încălcare a art. 6 §1 Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Instanța de recurs menționează că, motivarea hotărârilor judecătorești se impune din perspectiva dreptului la un proces echitabil, întrucât numai pe această cale se poate verifica maniera în care, în circumstanțele concrete ale cauzei, a fost soluționat procesul. Exigența motivării este esențială în administrarea adecvată a justiției, în condițiile în care considerentele reprezintă partea cea mai întinsă a hotărârii, locul în care se indică motivele de fapt și de drept care au format convingerea instanței.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că o decizie motivată permite părților să demonstreze că a fost audiată în mod real cauza lor.

Principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, punând în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufland vs. Belgia, 1986).

Prin urmare, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Pe de alta parte, nemotivarea unei hotărâri judecătorești echivalează practic cu soluționarea procesului fără a intra în fondul acțiunii, de natura prin urmare să justifice casarea cu trimitere spre rejudecare.

În același timp, Colegiul conchide că instanța de apel nu poate să verifice hotărârea instanței de fond criticată prin apelare dacă cea din urmă nu și-a motivat hotărârea.

În conformitate cu art. 241 alin.(5) din Codul de procedură civilă, în motivare se indică circumstanțele pricinii constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitor la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, *legile de care s-a călăuzit instanța*.

La examinarea apelului, instanța de apel a examinat pretenția privind nulitatea absolută a actelor juridice și a constatat nulitatea acestora, indicând normele de drept care prevăd condițiile de valabilitate a unui act juridic.

Pe când pretenția privind încasarea dobânzii de întârziere a rămas neexaminată, ***fără a fi indicate normele de drept care prevăd cazurile când și cum urmează a fi încasată dobânda de întârziere.***

Instanța de recurs conchide că dobânda de întârziere prevăzută de art.619 Cod civil reprezintă o modalitate de despăgubire pentru întârzierea executării obligațiilor pecuniare, considerându-se că are loc folosirea mijloacelor financiare străine.

Codul civil stabilește că dobânda de întârziere se încasează de la data punerii debitorului în întârziere și se aplică doar obligațiilor pecuniare. Obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

Astfel, la rejudecare instanța de apel, va analiza dacă pretenția reclamantului cu privire la încasarea dobânzii de întârziere se aplică în cazul în care instanța a constatat că actele juridice încheiate între părți nu au produs careva efecte juridice în condițiile legii.

Colegiul reține că, apelul a fost soluționat fără a analiza toate criticile invocate în apel, astfel că se impune rejudecarea apelului, dat fiind faptul că concluzia instanței de apel este nemotivată și necesită o analiză mai amplă a circumstanțelor cauzei și a normelor de drept aplicabile speței.

Colegiul reține că decizia instanței de apel, este foarte succintă sub aspectul motivării soluției de respingere a apelului.

Nemotivarea deciziei rezultă din conținutul acesteia, instanța de apel mărginindu-se a transpune argumentele primei instanțe.

Prin urmare, decizia instanței de apel are un caracter superficial și evaziv, fapt care servește drept temei de casare cu restituirea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

Instanța de recurs menționează că nu poate exercita controlul judiciar asupra hotărârii pronunțate, iar analizarea, direct în faza recursului, a motivelor ar duce la privarea părții de un grad de jurisdicție și implicit la încălcarea principiului "non omisso medio", ceea ce este inadmisibil.

Astfel, Curtea menționează că la rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și să pronunțe o decizie corectă.

Din considerentele menționate, eroarea judecătorească nu poate fi corectată de către instanța de recurs, și astfel, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa decizia din 20 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău și decizia suplimentară din 7 noiembrie 2018, cu restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu art. 445 alin. (1), lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Djurex”.

Se casează decizia din 20 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău și decizia suplimentară din 7 noiembrie 2018, adoptate în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Baroncea Elena împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Djurex” privind declararea nulității antecontractului de vânzare-cumpărare și a acordului de reziliere, încasare sumei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Valeriu Doagă

judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic

Dumitru Mardari

